

ΜΑΡΙΑ ΠΑΟΥΕΛ

Η ΨΥΧΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

ΣΧΕΔΙΑ

Κώστας Βελινόπουλος

ΚΕΔΡΟΣ

Μαρία Πάουελ: *Η ψυχή των πραγμάτων*

ISBN 978-960-04-5052-1

Σχέδια: Κώστας Βελινόπουλος

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη

Επιμέλεια-διόρθωση: Στέλλα Τσάλα

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Μαρία Πάουελ, 2019*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2019*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

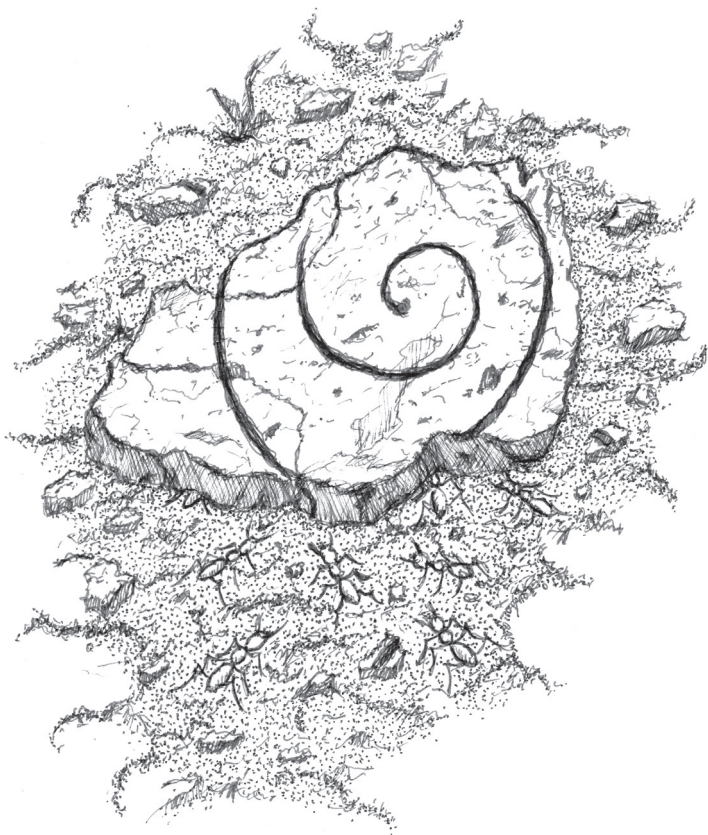
e-mail: books@kedros.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο λόφος

Ο ουρανός ήταν βαρύς, φορτωμένος με σύννεφα, ο Νοέμβριος είχε μπει πια για τα καλά και χοντρές σταγόνες βροχής άρχισαν να πέφτουν στη γη.

Μονώροφα και διώροφα σπίτια κάλυπταν τον χαμηλό λόφο κι ο μοναχικός επισκέπτης που στεκόταν σε ένα άνοιγμα ανάμεσα στις πέτρινες μάντρες και στα δέντρα αντίκρισε την πόλη να αποκαλύπτεται μπροστά του φωταγωγημένη, λες, από τρεις αστραπές που έπεσαν την ίδια στιγμή σε διαφορετικά σημεία του ορίζοντα. Η εικόνα ήταν αλλόκοτη, γιατί το φως έμοιαζε να αναδύεται από τη γη, τονίζοντας, στον ελάχιστο χρόνο που κράτησε, λεπτομέρειες που μόνο πολλαπλές ακτινογραφίες θα μπορούσαν να καταγράψουν. Ίσως γι' αυτό δεν πρόσεξε πως ακριβώς μπροστά στα πόδια του ξεκινούσε ένα κρυφό μονοπάτι που κατέληγε σε δυο σκαλιά. Μια δίοδος που κανείς δεν χρησιμοποιούσε, αφού η πρόσβαση στις κατοικίες βρισκόταν πίσω του, στη μεριά του λόφου όπου

λόγω των προσχώσεων και των στενών δρόμων που οδηγούσαν στα άναρχα χτισμένα σπίτια δεν υπήρχε υψομετρική διαφορά από την υπόλοιπη περιοχή.

Μια σειρά από μυρμήγκια σταμάτησαν την πορεία τους ανάμεσα στα ξερά χόρτα και άλλαξαν διαδρομή, ώστε να επιστρέψουν στη φωλιά τους πριν ξεσπάσει καταιγίδα. Όταν η δυνατή βροχή άρχισε να αυλακώνει τη διψασμένη γη, μόνο λίγα είχαν μείνει έξω, μαζί με το νεκρό σκαθάρι που κουβαλούσαν. Μια μικρή επίπεδη πέτρα είχε παρασυρθεί από το νερό φράζοντάς τους την είσοδο. Αν ο μοναχικός επισκέπτης την είχε βρει, θα διέκρινε ίσως πως πάνω της ήταν σκαλισμένη μια σπείρα όμοια με εκείνες που αναπαριστούσαν κάποτε τον χρόνο ή την αέναη κίνηση της θάλασσας.

ΜΕΡΑ 1
Δευτέρα

Προμηθευτής νερού

Ο Προμηθευτής νερού μπήκε στο γραφείο αθόρυβα. Έπρεπε να παρακολουθεί την πρόοδο των εργασιών.

Η Υπάλληλος Α΄ καθόταν ακίνητη, απορροφημένη στην οθόνη του υπολογιστή της.

- Όλα εντάξει; ρώτησε χαμηλόφωνα.
- Όλα εντάξει.
- Χρειάζεστε κάτι;
- Ένα μπουκάλι νερό, ευχαριστώ.

Δίπλα της το μπουκάλι με το νερό άδειο. Πλησίασε πίσω από την πολυθρόνα της με ένα άλλο γεμάτο. Η αντικατάσταση του μπουκαλιού ήταν ο τρόπος του να ελέγχει. Κάθε μέρα έκανε τον γύρο των γραφείων, αλλά ποτέ την ίδια ώρα ή με την ίδια σειρά.

Έριξε μια κλεφτή ματιά στην οθόνη. Τα σχέδια έμοιαζαν περίπλοκα. Γραμμές που ξεκινούσαν από διάφορα σημεία και τέμνονταν μεταξύ τους. Άλλες πιο λεπτές, άλλες πιο έντονες. Το πρόσωπο της Υπαλλήλου Α΄ απόλυτα

προσηλωμένο. Παρ' όλα αυτά, του φάνηκε πως τη στιγμή που τοποθετούσε το γεμάτο μπουκάλι δίπλα της κι έπαιρνε το άδειο κάτι ανεπαίσθητα γυάλισε δίπλα στο ποντίκι του υπολογιστή. Σαν εκείνη να κάλυψε με την παλάμη της ένα αστραφτερό αντικείμενο. Όμως δεν είχε καμιά δικαιοδοσία να της πει να μετακινήσει το χέρι της ούτε να τη διακόψει.

Βγήκε από το γραφείο και προχώρησε κατά μήκος του διαδρόμου. Η Εταιρεία στεγαζόταν σε παλιά σουπερμάρκετ ή άλλα μεγάλα καταστήματα που είχαν χρεοκοπήσει. Πουθενά παράθυρα, ο φωτισμός τεχνητός. Τα γραφεία, απλά τετράγωνα κουβούκλια. Όλοι δούλευαν εντατικά σε διαφορετικά κομμάτια του μεγάλου σχεδίου.

Περπατούσε αργά, σπρώχνοντας το μικρό καρότσι με τα μπουκάλια. Έκανε πάντα την ίδια διαδρομή, άνοιγε πόρτες, ρωτούσε με τον ουδέτερο, ευγενικό τρόπο του αν οι υπάλληλοι χρειάζονταν κάτι. Η επίσημη ιδιότητά του αναφερόταν στο καρτελάκι που ήταν καρφίτωμένο στο πέτο του: «Προμηθευτής νερού». Όμως, παρά την αυστηρά καθορισμένη δουλειά του, που εκτελούσε με σχολαστικότητα, εκείνος παρακολουθούσε την πρόοδο των σχεδίων στους υπολογιστές, κι ας μην ήταν ειδικός. Γι' αυτό θεωρούσε τον εαυτό του ένα είδος επιθεωρητή και πίστευε πως μ' αυτή την ιδιότητα ήταν καταχωρημένος στα μυστικά αρχεία της Εταιρείας. Κάποια μέρα, ήταν σίγουρος γι' αυτό, θα είχαν ανάγκη όχι μόνο τις πληροφορίες αλλά και τις εκτιμήσεις του, μια και ήταν

ο μόνος που ερχόταν σε καθημερινή επαφή με το προσωπικό.

Οι εμπνευστές του «Πρότζεκτ Αναγεννημένες Πόλεις» – όπως το αποκαλούσαν – είχαν προχωρήσει σε ένα έργο που θα έδινε ξανά αίγλη στη μικρή κατακερματισμένη χώρα. Αυτό είχε συγκρατήσει ο Προμηθευτής από τις ελάχιστες συζητήσεις που είχε ακούσει όσο αντικαθιστούσε τις κενές φιάλες στην αίθουσα συνεδριάσεων, όπου κάποια στελέχη της Εταιρείας χάραζαν στρατηγικές και αντάλλασσαν απόψεις, ώστε να παρουσιάσουν ολοκληρωμένα σχέδια στους ανωτέρους τους. Θα πρόσφεραν στον πληθυσμό έναν πιο σύγχρονο τρόπο διαβίωσης. Τα νέα υλικά, τα λαμπερά χρώματα, τα πρακτικά έπιπλα ήταν το δέλεαρ – και η εγγύηση – για την «αναγέννηση».

Αν είχαν έστω και την παραμικρή ελπίδα μιας βελτίωσης στην καθημερινότητά τους, οι περισσότεροι κάτοικοι θα δέχονταν να ξεριζωθούν από το γνώριμό τους περιβάλλον. Αλλά, όπως είχε αντιληφθεί ο Προμηθευτής κάποια μέρα σε μια μικρή αίθουσα συνεδριάσεων, η λέξη «ξεριζωμός» ήταν που προκαλούσε πονοκέφαλο στους εμπνευστές του σχεδίου.

– Μα δεν πρόκειται περί ξεριζωμού, μόνο για μετεγκατάσταση.

– Ας μην ξεχάμε τις εικόνες που κατακλύζουν το διαδίκτυο και τα κανάλια της τηλεόρασης τα τελευταία χρόνια... Πρόσωπα χωρίς υποψία χαμόγελου και μάτια χωρίς ελπίδα για μια καλύτερη ζωή...

Ένας από τους συμβούλους είχε σηκωθεί από τη θέση του χτυπώντας τη γροθιά του στο τραπέζι, αν και χωρίς δύναμη ή πάθος.

– Αυτήν ακριβώς την εικόνα θα αναστρέψουμε, είχε πει ήρεμα.

– Και τι προτείνεις για να εξαλείψεις την έννοια του ξεριζωμού;

Η σιωπή που ακολούθησε είχε συμπέσει με την ολοκλήρωση των καθηκόντων του Προμηθευτή.

Μόνος στον διάδρομο, καθώς έσπρωχνε το καρότσι με τα νερά, τέντωσε το σώμα του. Ένιωσε πάλι πως ήταν ο Επιθεωρητής. Εξαιτίας μιας λέξης, αναλογίστηκε καθώς άνοιγε μια ακόμα πόρτα, κινδύνευε να μην πραγματοποιηθεί η μεγαλύτερη ανάπλαση χώρου που είχε ποτέ επιχειρηθεί.

– Όλα εντάξει; ρώτησε την Υπάλληλο Β΄.

– Όλα εντάξει.

– Χρειάζεστε κάτι;

– Λίγο νερό, παρακαλώ, αν σας περισσεύει.

Οι υπάλληλοι, ο καθένας μόνος του, δούλευαν βάρδιες σε πολύ μικρά κουβούκλια. Οι ίδιοι δεν γνώριζαν ολόκληρο το σχέδιο, μόνο ένα μικρό μέρος του. Εκείνος όμως τους γνώριζε όλους από τον τρόπο που ήταν σκυμμένοι μπροστά στις οθόνες τους και τις μικρές, ανεπαίσθητες κινήσεις που έκαναν όταν άκουγαν τη φωνή του. Γιατί έξω από τις πόρτες δεν υπήρχαν ονόματα.

Περπατούσε στους λευκούς διαδρόμους παρατηρώ-

ντας τους τοίχους που ήταν επενδυμένοι με μελαμίνη, δίνοντας μια ψεύτικη αίσθηση καθαριότητας. «Τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει το μάρμαρο», σκεφτόταν, όπως τίποτα δεν μπορούσε να υποκαταστήσει την πραγματική γνώση, αυτή που ήταν φυλαγμένη στους τόμους των βιβλίων που – ήταν βέβαιος γι' αυτό – κάποιος μάζευαν, συσώρευαν και εξαφάνιζαν για πάντα σε χώρους απροσπέλαστους.

Όταν έκλεινε το βράδυ τα μάτια του, αποκαμωμένος από τις ατέλειωτες διαδρομές στα γραφεία, συνέχιζε να περπατάει χωρίς το καρότσι με τα μπουκάλια. Φανταζόταν τότε πως, όσο ανέβαινε και κατέβαινε ράμπες, οι τοίχοι μεταμορφώνονταν σε ράφια με βιβλία κι εκείνος, ακουμπώντας το δάχτυλό του στις ράχες τους, μπορούσε να δει στο εσωτερικό τους, το λευκό χαρτί, τις μαύρες αράδες, τις λέξεις που σχηματίζονταν από τα είκοσι τέσσερα γράμματα, τα σημεία της στίξης που προσδιόριζαν το ακριβές νόημα μιας φράσης. Σειρές από ράφια στους τοίχους, σε υπόγειες στοές, που απλώνονταν χωρίς αρχή και τέλος και θύμιζαν λαβύρινθο. Σκεφτόταν πως, ακόμα κι αν έβρισκε την έξοδο, θα φρόντιζε από κάπου, λίγο πιο πριν, να στρίψει και να την αποφύγει, ώστε να μην εξαντλήσει τόσο γρήγορα τη μαγεία ενός τέτοιου ταξιδιού.

Ήταν ίσως οι απίθανοι συνδυασμοί των λέξεων που τον μάγευαν περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. Το δικό του το μυαλό ποτέ δεν θα μπορούσε να συντάξει ούτε μια

σελίδα, γι' αυτό και ο σεβασμός του για όσους τα είχαν γράψει έμοιαζε περισσότερο με ευλάβεια και η σχέση του μαζί τους ήταν μεταφυσική. Τα γράμματα χόρευαν μπροστά στα μάτια του, στριφογύριζαν κι έπειτα άλλαζαν σειρά. Κι ήταν αυτή μια ιδιαιτερότητα που την αντιστάθμιζε μια άλλη, άχρηστη ίσως, ότι μπορούσε να συγκρατεί αυτούσια όλα τα λόγια που άκουγε, ανεξάρτητα από τη διάρκειά τους.

Ο Προμηθευτής μπήκε στο γραφείο της Υπαλλήλου Γ' αθόρυβα. Η πλάτη της έκρυβε τη σελίδα στην οποία δούλευε, όμως το φως της οθόνης διαχεόταν σχηματίζοντας ένα φωτοστέφανο γύρω της.

- Όλα εντάξει; ρώτησε χαμηλόφωνα.
- Όλα εντάξει, ακούστηκε η φωνή της.
- Χρειάζεστε κάτι;
- Όχι, ευχαριστώ.

Δίπλα της, το μπουκάλι με το νερό, γεμάτο.

Έριξε μια κλεφτή ματιά στην οθόνη. Αναρωτήθηκε αν είχε προλάβει να κλείσει το αρχείο στο οποίο δούλευε. Την πλησίασε από το πλάι κι έκανε κάτι που δεν επιτρεπόταν – παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε ρητή απαγόρευση.

- Θα σας αντικαταστήσω το νερό, της είπε.

Το πρόσωπο της Υπαλλήλου Γ' ήταν απόλυτα προσηλωμένο στη φωτεινή οθόνη.

- Ευχαριστώ.
- Υπάρχει κάποια βλάβη στον υπολογιστή;

Ήξερε πως δεν έπρεπε να τη ρωτήσει κάτι για το

οποίο δεν ήταν υπεύθυνος. Είχε την ελπίδα ότι εκείνη θα γύριζε να τον κοιτάξει. Αλλά δεν το έκανε.

– Όχι, όλα δουλεύουν τέλεια.

Τον είχε παρασύρει μια φράση που είχε ακούσει για κείνη πριν από λίγες μέρες, σε μια από τις αίθουσες όπου συνεδρίαζαν τα στελέχη.

«Η Υπάλληλος Γ΄ δείχνει μια ασυνήθιστη συγκέντρωση, θα έλεγα προσήλωση, από την οποία τίποτα δεν την αποσπά...»

Κι όπως έσπρωχνε το καρότσι με τα νερά και πήγαινε προς την έξοδο του φάνηκε πως σχολίασαν χαμηλόφωνα:

«Θα μπορούσε να ανέβει επίπεδο».

«Δεν το αποκλείω...»

Ο Προμηθευτής κοντοστάθηκε στην πόρτα.

– Ελπίζω να μη διέκοψα τον ειρμό της σκέψης σας με τις ερωτήσεις μου.

Αλλά η Υπάλληλος Γ΄ δεν απάντησε.

Υπάλληλος Γ΄

Η πόρτα είχε κλείσει σχεδόν αθόρυβα πίσω της.

Η Υπάλληλος Γ΄ δούλευε σ' έναν χώρο όπου δεν υπήρχε παράθυρο. Το προτιμούσε. Έτσι της ήταν πιο εύκολο να προσαρμοστεί στην ιδέα πως δεν υπήρχαν πια εποχές και πως, κυρίως, δεν θα την απασχολούσε πια αυτό που κάποτε ονόμαζε καθημερινότητα.

Γιατί η καθημερινότητά της στην πόλη είχε την ίδια μονότονη αρχή και κατάληξη. Ένα διαμέρισμα σε μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά, με θέα σ' έναν μεγάλο ακάλυπτο, απ' όπου αντίκριζε τις ζωές των άλλων στα απέναντι διαμερίσματα σαν να άνοιγαν μπροστά της πολλαπλές οθόνες. Ήταν τέτοια η προοπτική από τον τρίτο όροφο, που είχε μια σχεδόν κυκλική εποπτεία τού τι συνέβαινε γύρω της.

Όταν τα φώτα έσβηναν, όταν τα ρολά κατέβαιναν ή τα παντζούρια έκλειναν, τα πρόσωπα που είχε δει λίγο πριν ζωντάνευαν. Θύμιζαν έργο που είχε ξεκινήσει κάπου από τη μέση. Ό,τι συνέβαινε τη μέρα κορυφωνόταν μυστικά τη νύχτα. Και την κρατούσε άγρυπνη, να αναρωτιέται τι ήταν αυτό το άυλο, που επέστρεφε σε μια μήτρα κοινή όταν έσβηναν τα φώτα.

Δεν επρόκειτο να μιλήσει για την έλλειψη ύπνου. Δεν υπήρχε στο ερωτηματολόγιο που της έδωσαν, όταν παρουσιάστηκε για να διεκδικήσει μία από τις θέσεις που είχαν προκυρηχτεί. Γιατί η έλλειψη ύπνου ήταν μια προσωπική κατάσταση και όχι μια πάθηση όπως η αϋπνία, που όφειλε να τη δηλώσει. Όπως, παραδείγματος χάριν, αν ήταν παντρεμένη. Η ηλικία της θα δικαιολογούσε όχι μόνο έναν γάμο αλλά και ενήλικα παιδιά. Δεν συμπλήρωσε το τετράγωνο κουτάκι δίπλα στην ερώτηση, και όταν αργότερα μπήκε στο μικρό γραφείο όπου θα της έπαιρναν συνέντευξη, δεν φαντάστηκε ότι θα έθιγαν αυτό το θέμα.

- Δεν αποκτήσατε ποτέ παιδιά;
  - Όχι...
  - Δεν θέλατε ή δεν έτυχε;
- Η φωνή ήταν ευγενική, απρόσωπη.
- Μήπως ξυπνάω δυσάρεστες αναμνήσεις;
  - ...
  - Δεν είστε υποχρεωμένη να απαντήσετε.
  - Δεν ήθελα παιδιά.
  - Και δεν σκεφτήκατε ποτέ το θέμα της ηλικίας; Οι γυναίκες έχουν ένα βιολογικό ρολόι.
  - Δεν με απασχόλησε, όχι..., σχεδόν διέκοψε το άτομο που τη ρωτούσε.
- Αποφάσισε πως ήταν καλύτερο να μη μιλήσει για τον εαυτό της και να απαντήσει με τις λιγότερες δυνατόν λέξεις.
- Μήπως πάσχετε από ναυτία;
  - Αυτή η ερώτηση δεν υπάρχει στο ερωτηματολόγιο, απάντησε.
- Κατάλαβε πως η ερώτηση συνδυαζόταν με την εγκυμοσύνη και πως ήταν υποχρεωμένη να απαντήσει.
- Έκανα έκτρωση, αλλά όχι επειδή έπασχα από ναυτίες, άκουσε τη φωνή της σαν να μην ανήκε στην ίδια.
  - Σας εγκατέλειψε ο πατέρας;
  - Δεν είχα λόγο να κάνω παιδί, δεν ήθελα τη δέσμευση.
  - Σας ενοχλούν οι δεσμεύσεις;
- Ένωσε πως έπρεπε να δώσει τη σωστή απάντηση. Ήθελε οπωσδήποτε τη δουλειά αυτή.

- Μόνο οι προσωπικές.
- Εννοείτε την οικογένεια;
- Κυρίως την οικογένεια.

Είχε την αίσθηση πως αυτή ήταν η απάντηση που έπρεπε να δώσει.

- Είστε παντρεμένη ή διαζευγμένη;
- Όχι.
- Σε κάποια σχέση;
- Όχι.
- Ζουν οι γονείς σας;
- Ναι.
- Μαζί σας;
- Όχι.
- Σε άλλη πόλη;
- Ναι.
- Έχετε καλές σχέσεις;
- Τυπικές. Έχω φύγει χρόνια από το σπίτι...
- Κι όμως, το λέτε ακόμα σπίτι. Το δικό σας πώς θα το ονομάζατε;
- Διαμέρισμα.
- Το βλέπετε σαν κάτι πρόσκαιρο;
- Ναι.

Είχε την ελπίδα πως τους είχε δείξει με τη στάση της ότι ήταν ένα άτομο απολύτως ανεξάρτητο και αυτόνομο και πως αυτό θα ήταν το εισιτήριο για την πρόσληψή της.

- Εργάζεστε σε κατάσταση ηλεκτρικών ειδών;
- Μάλιστα.

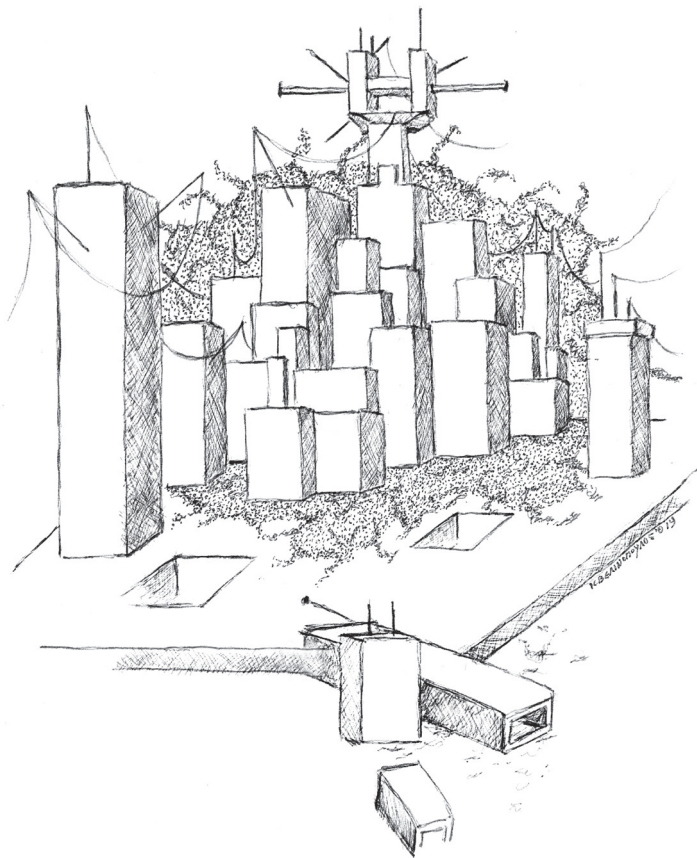
- Δεν είστε ευχαριστημένη με τη δουλειά σας;
- Δεν έχω παράπονο.
- Ποιος είναι ο λόγος που θέλετε να αλλάξετε δουλειά;
- Θα ήθελα να συμμετάσχω στη δημιουργία της Αναγεννημένης Πόλης.

Ένα πρωί που πήγαινε στη δουλειά με το λεωφορείο την προσοχή της είχε τραβήξει μια σειρά από ομοίμορφες αφίσες με μαυρόασπρα σχέδια. Σκέφτηκε πως, αν ήταν φτιαγμένες από χαρτί, θα έλιωναν στην πρώτη ψιχάλα. Δεν ήταν κάτι ασυνήθιστο, αγγελίες που είχαν σχέση με θέματα της πόλης. Οι κάτοικοι τις προσπερνούσαν αδιάφοροι και κουρασμένοι. Σαν να μην τους αφορούσαν...

Στο μαγαζί όπου δούλευε δεν έμπαιναν πολλοί πελάτες, εκτός από την εποχή των προσφορών και των εκπτώσεων. Πολλοί υπάλληλοι είχαν απολυθεί. Το γραφείο της βρισκόταν σ' έναν χώρο στο ισόγειο, κοντά στις τηλεοράσεις και στα ηλεκτρονικά είδη. Οι ώρες περνούσαν αργά, η δουλειά της ως υπεύθυνης στο τμήμα των δόσεων ήταν βαρετή και περιορισμένη. Οι φωτεινές οθόνες σε όλα τα μεγέθη, που έπαιζαν συγχρόνως το ίδιο πρόγραμμα, απορροφούσαν την προσοχή της. Σιγά σιγά άρχισε να ξεχωρίζει τις διαφορές στη φωτεινότητα και στα χρώματα. Σαν η κάθε οθόνη να είχε τη δική της ξεχωριστή ζωή. Όπως τα διαμερίσματα απέναντι από το δικό της.

Την ίδια νύχτα, όταν καταλάγιασαν και οι τελευταίοι ήχοι που ακούγονταν πίσω από τα κλειστά παράθυρα,

κάρφωσε τα μάτια της στο ταβάνι. Οι αφίσες που είχε προσέξει από το παράθυρο του λεωφορείου το πρωί απασχόλησαν τη σκέψη της, μέχρι που αποκοιμήθηκε εξαντλημένη. Έτσι την επομένη αποφάσισε να τις δει από κοντά. Κάτω από το σχέδιο που παρέπεμπε στην αφηρημένη απεικόνιση μιας πόλης, διάβασε μια απλή ερώτηση γραμμένη με κεφαλαία: «ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΠΑΡΕΙ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ;» Από κάτω υπήρχε ένα τηλεφωνο.

Την είχε ενοχλήσει πολύ η συνέντευξη. Κανείς δεν είχε το δικαίωμα να της κάνει προσωπικές ερωτήσεις, πόσο μάλλον ένας άγνωστος πίσω από ένα θαμπό τζάμι με μια φωνή που δεν ήταν ούτε ανδρική ούτε γυναικεία. Και που ενώ εκείνη νόμιζε πως είχαν τελειώσει, της επιτέθηκε με μια πρωτόγνωρη οικειότητα μιλώντας της στον ενικό:

– Όταν ήσουν μικρή και κάτι σε απασχολούσε σε ποιον απευθυνόσουν;

– Σε κανέναν...

– Σε ποιον από τους δυο γονείς;

– Σε κανέναν...

– Σε ποιον από τους δυο;

– ...

– Αν δεν θέλεις να απαντήσεις, δεν πειράζει. Θυμάσαι κάποιο συγκεκριμένο παράδειγμα που να ζήτησες από κάποιο άλλο, τρίτο πρόσωπο να σε παρηγορήσει;

– Όχι.